

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Iosephi Speranzæ, Congregationis Oratorii Fanensis
Presbyteri, Scripturæ Selectæ**

Speranza, Giuseppe

Coloniæ Agrippinæ, 1659

120. De cognitione Dei ex creaturis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-44265

Rupert. ibid.

Ed quod introspexissent in Arcam Domini. Ubi Rupert. Idcirco percussit eos, quia curiosè inspexerunt Arcam Domini.

Item protopla-
remes lapsi.
Gen. 3.
Ezech. 4.
Hebr.

Hoc certè fuit primorum parentum vitium, qui plusquam par est, introspicere voluerunt. Hoc & illius Angeli, qui cum esset primus Seraphinorum, Cherubim dictus est, quod est plenitudo scientiæ, quasi plus scire voluerit, quam oporteret. De quo Propheta: *Perdidisti sapientiam in decore tuo.* Ubi Bernard. Non in decore; sed in suo decore dictus est ille perdidisse sapientiam. Ea ergo ille non modo formatus, sed & formosus fuit. Sed perdidit eam, cum fecit suam: ut non sit aliud in decore sua, quam in sua sapientia perdidisse sapientiam. Proprietas in causa est. Quod sibi sapiens fuit; quod non dedit gloriam Deo, non retulit gratiam pro gratia, quod non secundum veritatem ambulavit in ea, sed ad suam eam revertisse voluntatem, istud est, cur eam perdidit, immò istud est, quod eam perdidit.

Et Lucifer
cecidit.
Ezech. 28.
D. Bern. ser.
74. in Cant.

Abnegandus itaque intellectus, quo intelligamus, claudendusque oculus, quo videamus. Hoc paradoxum anima illa noverat, cui cum Dominus dixisset: Me semper aspice; illa respondit: Ergo oculos mihi erue.

Baptista Ge-
nium.

De cognitione Dei ex crea-
turis.

PUNCTUM CXX.

Exod. 33.

PER creaturas dignoscitur Creator. Summa flagrabat Moyses desiderio Deum videndi: *Si inveni gratiam in conspectu tuo, ostende mihi faciem tuam, ut sciam te.* Cui mox: *Transibit gloria mea, & videbis posteriora mea, faciem autem meam videre non poteris;* quasi diceret: In creaturarum vestigiis, & Moyses, me dignoscet: transibit gloria mea, & vestigia relinquam, per quæ quàm magnus sim, quàm

A potens, quàm bonus, ut poteris, consi- Hil. & Iren. cies. Sic Hilari. & Irenæus: posteriora sunt Job. 36. ipsi effectus, & creaturæ.

Job: *Omnes homines vident eum* Sed quomodo id fit, & Job? In suis effectibus. *Vnusquisque intuetur procul.* Ubi Gregor. Procul eum intueri, est non D. Greg. jam illum per speciem cernere, sed adhuc ex sola operum suorum admiratione pensare.

B Hinc David: *Celi enarrant gloriam Dei.* Psal. 18. Alij: *Celi enumerant gloriam Dei.* Hebr. Alij: *Celi scribunt gloriam Dei.* Sic Basil. in Hexameron: *Universa hæc mundi moles est veluti liber literis exaratus: palam contestans, ac prædicans gloriam Dei.* Hoc idem Chald. *Qui celos suspicit, cognoscet gloriam Dei.*

Hoc de operibus ejus sub manuum typo Sponsa dicebat. *Manus ejus* (nimirum Sponsæ) *tornatiles, aureæ.* Alia littera: *Manus ejus, volumina aurea.*

C Sic verba faciens de divino illo Sponsæ capite: *Caput ejus, inquit, aurum optimum.* Cam. 5. Heb. propriè: *Aurum traductum, hoc est,* ad intelligendam essentiam, attributa, &c. non est accipienda auri massa, ut est, sed veluti traducenda, volvendaque à manu ad manum.

D Job: *Interroga jumenta, & docebunt te, & volatilia celi, & indicabunt tibi, loquere terra, & respondebit tibi, & narrabunt pisces maris. Quis ignorat, quod omnia hæc manus Domini fecerit?*

Sic vidit Dominum Isaias: *Vidi Dominum, inquit, &c. Et ea, quæ sub ipso erant, replebant templum.* Hebr. *Et simbrie vestimenti ejus replebant templum.* Vestimenti nomine creaturæ intelliguntur. His omnibus veluti indumento vestietis. Sic Gregor. ad illud Job: *Et speciosis induere vestibus.* Vidit ergo per creaturas Dominum.

E De his egregiè B. Laurentius Justinianus: *Sunt quippe creaturarum species* Job. 40. *humani quidam pædagogus ingenij, & B. Laur. Just. conditoris earum speculum singulare. ser. de Pent. Hoc Apostolus expressit, dicens: Invisibilia Dei per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque ejus virtus, &*

di unius. Vehiculo igitur hoc utatur praeclaro, quisquis cupit ad summi Dei pervenire notitiam. Melius dici non poterat. Creatura sunt praedagogus ingenij, & vehiculum, &c.

Athan. in vita Anton. Soerat. 4. Histor. 18.

Hoc Antonius ad Dei ferebatur notitiam, de quo Athanasius: Nesciebat litteras, sed se debat in monte. & studebat in libro creaturarum Unde refert Soerates, quodd Philosopho cuidam roganti, quomodo in eremo sine libris vivere posset, respondit: Meus liber, o Philosopho, est natura rerum a Deo conditarum, quae quotiescunque mihi libuerit, libros ipsius Dei ad legendum suppeditat. Sic Bernard. Est veluti communis quidam liber, & cetera alligatus, ut attollat sensibilis mundus iste, ut in eo sapientiam legat, quicunque voluerit.

Bernard. in Psal. 84.

Psal. 118. Chrysof. Bonav. in itin. c. 1. Mundi liber cui Deum non exhibet, ille stultus est.

O librum grandioribus characteribus exaratum, in quo vel rudiores studere possunt! Non sunt loquela, neque sermones; quorum non audiantur voces eorum. Ubi Chrysof. Non est gens, neque lingua, quae hanc vocem intelligere non possit. Bonaventura: Qui tantis rerum creaturarum splendore non illustratur, caecus est, qui tantis clamoribus non exigitur, surdus est, qui ex omnibus his effectibus Deum non laudat, mutus est, qui ex tantis indicis, primum principium non advertit, stultus est.

Chryf. hom. 9. ad pop. Ant.

Scriptura cur post tot annos edita.

Rom. 1.

Sap. 13.

Sed ipsum eloquentiae flumen Chrysof. stomum audiamus ad illa verba, Caeli enarrant; ubi primum quaerit, quam ob causam post tot annos edita sunt Scripturae, non enim Noe tempore, & Abraham: sed Moyse, liber hic traditus est. Qua de causa non ab initio? Respondet: quia non per litteras; sed per res Deus naturam hominum docere volebat. Invisibilia ipsius, inquit Apostolus, a creatura mundi, per ea, quae facta sunt, intellecta conspiciuntur, hoc est, ante omnium oculos creaturam in medio proposuit, ut ex operibus Creatorem concipiant. Quod quidem & alius dicebat: Ex magnitudine, & pulchritudine creaturarum proportionabiliter ipsarum auctor consideratur. Sic legit Chrysof. & subdit: Vidisti magnitudi-

nem? considera potentiam Conditoris cum admiratione. Vidisti pulchritudinem? sapientem obtupestec, &c.

Deinde venit ad jam dicta verba: Caeli enarrant gloriam Dei. Quomodo narrant, dic mihi: vocem non habent, os non possident, ipsis non est lingua, quomodo igitur narrant? Per ipsum aspectum: cum enim videris pulchritudinem, magnitudinem, celsitudinem, situm, formam per tantum temporis permanere, tanquam vocem audiens, & ad aspectum dicens, adoras eum, qui tam pulchrum, & admirabile corpus creavit. Tacet caelum, sed ipsius aspectus vocem tubae clariorem emittit, per oculos, non per aures nos docens.

Caeli tamen si muti narrant gloriam Dei. Quomodo autem Caeli per oculos, non per aures nos res docent.

Sic caeli enarrant gloriam Dei, & opera manuum ejus annunciat firmitermentum. Dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat scientiam. Sed hoc qua ratione? Si cogitaveris, inquit Chrysof. quomodo dies, & nox totum per annum distribuuntur, & tanquam in libra, & bilance totius spatij longitudinem diviserunt, eum, qui ordinavit, admiraberis: velut enim sorores quaedam paternam hereditatem pariter cum charitate multa, nullo modo inter se calumniantes: sic & dies, & nox cum omni diligentia annum aequalitate tanta distribuunt, & proprios conservant fines, nec unquam alteram altera pellic.

Psal. 18. Dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat scientiam. Sed hoc qua ratione? Si cogitaveris, inquit Chrysof. quomodo dies, & nox totum per annum distribuuntur, & tanquam in libra, & bilance totius spatij longitudinem diviserunt, eum, qui ordinavit, admiraberis: velut enim sorores quaedam paternam hereditatem pariter cum charitate multa, nullo modo inter se calumniantes: sic & dies, & nox cum omni diligentia annum aequalitate tanta distribuunt, & proprios conservant fines, nec unquam alteram altera pellic.

Nunquam igitur hyeme dies fuit longa, sicut nec unquam aestate longa fuit nox, prae teritis generationibus, sed in eodem intervallo, & longitudine, neque modicum, nec dimidiam horam, nec oculi momentam altera, quam altera plus habuit, propterea, & Psalmista ipsorum aequalitatem admiratus clamabat dicens: Nox nocti indicat scientiam. Si haec meditari scias, sic admiraberis eum, qui ab initio hos immobiles terminos statuit.

Nox, & dies sicut in aequilibrio semper aequalitatis Deum indicant.

Audiant haec avari, & aliena concupiscentes, & diei, noctisque aequalitatem imitentur. Audiant inflati, & alta sapientes, & volentes primas partes aliis concedere Dies nocti cedit, nec alienos fines invadit.

Consi-

Nox cur per hyemem longior.

Considera adhuc legislatoris sapientiam. In hyeme longam noctem esse iussit, quando molliora semina, & magis frigidere indigentia, nec calidiorum radum tolerant, postquam aucta fuerint, una cum ipsis crescit rursus dies, & tunc fit longior, quando jam viget factus, &c. Et ubi plura de ordine caeli differunt, ait: Vis te in terram iterum reducamus, & quod miseris, ostendamus? Nunc cernis hoc mare undis, & violentis flatibus plenum? Sed hoc mare spatiosum & magnus, & fucus invalida continetur arida. Et considera Dei sapientiam. Non permittit ipsum quiescere, neque manere sedatum, sed intra terminos manens clamat, & turbatur, & vehementer resonat, & in altitudinem fluctus excitat ineffabilem: eum aurem ad litus, & arenam pervenit, dissolutam rursus ad seipsum revertitur; per hoc utraque te docens, quod non naturae opus est, ipsum intra proprios fines manere, sed ipsum cohibentis virtutis: propterea enim invalidum obicem ipsam fecit; & neque ligna, & lapides, neque montes his littoribus circumposuit, ut non his elementum in ordinem egerit. Hoc igitur & ipse quandoque Judaeis improperans dicebat: Me non timebis, qui arenam mari terminum constituit, praeceptum sempiternum, quod non praeteribit?

Mare cur non sit Deus esse quietum.

Item.

Librum creaturarum quisque amissus etiam legere potest.

Theod. in hist. SS. Patr. in Macedon.

Sicque elegantissimè de morte Chrylost de hoc universalium creaturarum libro concludit, in eo quemlibet posse legere, tum litterarum peritum, tum imperitum, cumque coëmere, tam divitem, tum pauperem. Scythia, & Barbarus, & Indus, & Aegyptius, & omnis homo super terram incedens hanc vocem audiet, non enim per aures, sed per oculos in mentem incidit nostram. In hunc librum, & idiota, & sapiens intueri poterunt, & pauper, & dives. Studium hoc erat Sanctorum illorum Patrum, quorum unus aliquando interrogatus à venatore, quid in sylvis illis tam diu moraretur? Meum, inquit, & ego venor Deum, eumque habere cupio, & contemplari desidero: neque ab hac pulchra cessabo venatione.

A Ut venabatur Augustinus: Circuibam omnia, quaerens te: interrogavi terram, si esset Deus meus; & dixit mihi, quod non: & omnia: qua in ea sunt, hoc idem confessi sunt. Interrogavi mare, & abyssos, & reptilia, qua in eis sunt; & responderunt, Non sumus Deus tuus, quare super nos eum. Interrogavi stabilem aërem, & inquit universus aër cum omnibus incolis suis: Fallitur Anaximenes, non sum ego Deus tuus. Interrogavi caelum, Solem, Lunam, & stellas: Neque nos sumus Deus tuus, inquit. Interrogavi mundi molem: Dic mihi, si es Deus meus, an non? Et respondit voce fortis: Non sum, inquit, ego, sed perisum sum ego, quem quaeris in me, ipse fecit me. Interrogatio creaturarum profunda est consideratio ipsarum, responsio ipsarum, attestatio ipsarum de Deo, quoniam omnia clamant: Deus nos fecit, quoniam, ut ait Apostolus: Invisibilia Dei, &c.

D. August. in Sol. c. 31. S. Augustinus Deum in creaturis quaerit.

De his, qui per creaturas ad Creatorem non ascenderunt, sed in creaturis steterunt, gravissimis verbis in Sap. Vani autem sunt omnes homines, in quibus non subest scientia Dei, & de his, qui videntur bona, non potuerunt intelligere eum, qui est, neque operibus attendentes agnoverunt, quis esset artifex, sed aut ignem, aut spiritum, aut citatum aërem, aut gyram stellarum, aut nimiam aquam, aut Solem, & Lunam, rectores Orbis terrarum Daos, putaverunt. Quorum si specio delectati Deos putaverunt, sciant, quando his dominator eorum speciosior est. Bona enim generator haec omnia constituit. Aut si virtutem, & opera eorum mirati sunt, intelligant ab illis, quoniam qui haec fecit, fortior est illis. A magnitudine enim speciei & creatura cognoscibiliter (Græcè, analogicè, analogia praesertim attributionis) poterit Creator horum videri. Quod est. Quicquid pulchrum, quicquid magnum, quicquid bonum est, ab illa infinita pulchritudine, immensitate, & bonitate est; Deus enim eminentissimè in se creaturarum omnium perfectiones continet, & infinita proportionem excedit.

Sap. 13.

D. Bon.

Græc.

Sic.

D. Aug. ser.
de verb. Apost.

Sic Augustinus: Omnem creaturam excedit, omnem facturam præterit, universa præcellit: si enim quæras magnitudinem, major est, si pulchritudinem, pulchrior, si dulcedinem, dulcior, si splendorem, fulgidior, si iustitiam, iustior, si fortitudinem, fortior, si pietatem, clementior. Et subdit rationem: Nulla enim ratio patitur, ut vel factura factori suo æquetur, vel opus artificii comparetur. Quod iam præallegata scriptura

D. Bern. ser. 1.
de omnibus
Sanct.

comprobat: *Qui fecit fortia, fortior est, & qui fecit pulchra, pulchrior illis est.* Eadem est sententia Bernardi. Qui inquit, miraris in Sole splendorem, in flore pulchritudinem, in pane saporem, in terra fecunditatem? Sed à Deo hæc universa donata sunt, nec dubium, quin multò amplius reserva verit sibi, quàm dederit creaturis. O quàm facilis! ô quàm suavis ascensus hic per creaturas ad Creatorem!

Matth. 6.

Considerate lilia agri, quoniam, nec Salomon in omni gloria sua cooperitus est, sicut unum ex istis. Ex hoc sculi pulchritudine, odore,

D. Aug. 10. de
Civit. 14.
Cic. 2. de nat.
Deor.

Plotinum Philosophum ad Deum ascendisse, scribit August. Et Tullius: Cùm tam certos caeli motus, tam ratos ætærum ordines, tamque inter se omnia conexa considero, in ætorem Artificis totus accendor.

De proprii iudicij, ac intellectus
abnegatione in colloctioni-
bus, & disputatio-
nibus.

PUNCTUM CXXI.

Sed jam ad proprii iudicij ac intellectus abnegationem revertamur. Eodem proprii iudicij, ac intellectus vitio laborant, qui in colloctionibus, ac disputationibus ita sunt propriæ addicti sententiæ, ut alterius nunquam acquiescant. Hi spiritum contradictionis habent, nunquam sentiunt, quod alij sen-

Spiritum con-
tradictionis
qui habeant.

tiunt, ac si essent perpetui interpretes veritatis, Scripturæ glossatores, Rabbi super terram, Doctores irrefragabiles, qui soli spiritum Dei haberent, per quos solos loqueretur Deus.

Plenus sum sermonibus (dicebat his per- similis in Job) *coarctat me spiritus uteri mei, Job. 32. en venter meus quasi mustum absque spiraculo.* Ubi Gregor. adnotat, superbos ple- nos se Spiritu sancto asserere, & hinc ar- roganter dicere: *Audi, Job, eloquia mea, & omnes sermones meos ausculta.* Vides hic, quæso, characterem, formamque loquen- di arrogantium? Hoc enim habet proprium doctrina arrogantium, ut humili- ter nesciant inferre, quod docent: in ver- bis enim eorum proditur, quòd cùm do- cent, quasi quodam sibi videntur subli- mitatis culmine residere, eosque quos docent, ut longè infra se positos, veluti in imo respiciunt, quibus non consulendo loqui, sed vix dominando dignantur. Ver- ba Elii ad Seniores: *Iunior sum tempore, Job. 32. Sperabam, quòd atas prolixior loqueretur, & annorum multitudine doceret sapientiam, sed ut video, (ô quàm malè vides!) spiritus est in hominibus, & inspiratio Omnipotentis dat intelligentiam, q. d. Nuper ego me dis- piciebam juvenem, verebar & venerabar senes: at nunc sententiã mutare cogor, juvenes*

D intus majorem spiritum alunt, acutiore, doctiores, sanctiores sunt senibus. Non sunt longè si sapientes, nec senes intelligunt iudicium, idèò dicam, audite me, ostendam vobis ego meam sapientiam. O mentis tumorem! ô iudicij proprietatem!

Hanc in mutuis colloquiis, aut dispu- tationibus per necessariam abnegatio- nem suadet Apostol. 2. Tim. 2. *Noli con- tendere verbis.* Græcè: *Noli verbigerare.* 2. Tim. 2. Græc.

E Hoc est, inutiles quæstiones de nomi- ne, ut ajunt, devita, non enim ad verita- tem rei faciunt. Sic Augustinus. Verbis contendere, est non curare, quomodo er- ror veritate vincatur, sed quomodo di- ctio tua dictioni præferatur alterius, sci- licet in disputando non veritatem quæ- rere, sed ostentare scientiam doctior, aliis videri, victor, ac superior evadere velle, quod juvenum est, ac elati animi.

O quàm